

”Förbanna ej mörkret – tänd ett ljus”

Förintelsens minnesvecka 2025

Program till minne av Förintelsen –
föreläsningar, samtal, film, musik och kultur
23–31 januari 2025

Den 27 januari 1945 befriades Auschwitz, ett av nazisternas största koncentrations- och förintelsläger. Femtio år senare, 1995, högtidlig-hölls minnet av Förintelsen för första gången i Sverige. Sedan 1999 har den 27 januari varit en nationell minnesdag över Förintelsens offer. 2005 deklarerade FN dagen som internationell minnesdag. År 2025 har det gått 80 år sedan befrielsen av Auschwitz och slutet på andra världskriget.

Förintelsens minnesdag är ett tillfälle för alla som vill manifesteras sitt engagemang mot intolerans och främlingsfientlighet.

I Västerås uppmärksammas minnesdagen genom en rad arrangemang under en hel vecka i januari.

Plats: Elektra bio café , Sintervägen 6, Västerås

Arrangör: RFSL Västmanland (huvudarrangör), Transammans, Lesbisk Makt, ABF Västerås samt Elektra bio och café.

Elektra Bio, Culturen kl 18.00

Film och samtal: Nelly & Nadine (Barntillåten)

Pris: 50 kr inkl.fika

Detta är den osannolika kärlekshistorien om två kvinnor som blir förälskade i varandra på julafton 1944, i Ravensbrücks koncentrationsläger. Trots att de skiljs åt under andra världskrigets sista månader lyckas Nelly och Nadine senare hitta varandra och tillbringa sedan resten av sina liv tillsammans. Under många år är deras kärlek hemlig, till och med för de allra närmsta. Nu har Nellys barnbarn, Sylvie, bestämt sig för att öppna Nelly och Nadines många hittills stängda lådor på vinden. Framför henne vecklas en storartad historia ut.

Pris: 50 kr inkl. fika

Gäster: Gunilla Albért (RFSL Västmanland)
Samtalstema: När olagligheter får fortgå mot ”de andra” – var slutar det?

Arrangör: Elektra Bio, RFSL Västmanland,
Transammans & Lesbisk Makt.
www.elektrabio.se – 021 12 30 60

LÖRDAG 25 JANUARI

Västerås domkyrka kl. 14.00

Utställning: Fading Stories. Återinvi gning med tal och musik.

Historierna kan verka gamla, men de är närmare än någonsin. Vi lever återigen i en tid där människors lika värde ifrågasätts. Där intoleransen vinner mark. Genom att minnas berättelserna från Förintelsen kan vi förhindra att en av mänsklighetens mörkaste stunder upprepar sig.

För fem år sedan visades fotografen Sanna Sjöswärds utställning Fading Stories för första gången i Västerås domkyrka. Nu har den återvänt efter att ha turnerat runt på ett femtontal olika platser i landet. Utställningen kommer att visas under våren 2025.

SÖNDAG 26 JANUARI

Café Elektra, Culturen kl 16.00–18.00

Regnbågsträff: När olagligheter får fortgå mot ”de andra” – var slutar det?

Vi träffas och pratar utifrån dagens tema. I anslutning till träffen erbjuds filmvisning med samtal.

MÅNDAG 27 JANUARI

Vallonens mötesplats, Skultuna, 9.30–10.30

Workshop: Klezmerdans

Låt dig inspireras av klezmer! Klezmer är ursprungligen judisk och östeuropeisk folkmusik som under 1800 och 1900-talet influerades av amerikanska genrer som ragtime och jazz. Mea Nordenfeldt är utbildad danspedagog och dans- och rörelseterapeut på Stockholms konstnärliga högskola och är en av landets främsta pedagoger inom Klezmer. Vallonens mötesplats välkomnar barn och äldre på workshop i klezmerdans (Fri entré).

Föranmälan: pia.willen@vasteras.se

Vallonens mötesplats, Skultuna, 14.00–16.00

Kulturcafé: Klezmermusik & dans

Klezmermusik och dans lett av Mea Nordenfeldt, tillsammans med Valeria Conte och Stian Grimstad.

Valeria "Clarinetta" Conte komponerar musik, spelar klarinett och har arbetat med klezmermusik sedan 2006. Stian Grimstad spelar bastuba och har lång erfarenhet från bulgarisk folkmusik och Klezmer.

Pris: 60 kr (Sång, dans och fika).

Ingen föranmälan.

Västerås domkyrka kl 17.00

Förintelsens minnesdag – Ceremoni

Välkommen till en ceremoni med musik, tal och ljusständning i domkyrkan för att uppmärksamma minnet av Förintelsen.

Medverkande: landshövding Johan Sterte, kommunfullmäktiges ordförande Anders Teljebäck, domprost Daniel Eklund samt representanter från Here4U, Vänskapsförbundet Sverige-Israel samt VIA. Musik av Trio Shalom.

TISDAG 28 JANUARI

Elektra Bio, Culturen kl 18.00

Film och samtal: Führer och förförare (15-årsgräns)

Pris: 50 kr inkl.fika

Propagandaministern Joseph Goebbels följer med Hitler under sju år fram till mordet och självmordet i Führerbunkern i maj 1945. Medan Hitler är på toppen av sin makt är Goebbels skaparen bakom bilderna på de flaggviftande folkmassorna och de antisemitiska filmerna "Jud Süß" och "Der ewige Jude", som förbereder folket för massmorden av judarna.

Gäster: Ditte Lundberg utvecklingsledare på Länsstyrelsen, har tidigare arbetat med TV-journalistik och studerat kommunikation och sociologi/beteendevetenskap), Jonas Stier (sociolog och professor i socialt arbete vid MDU) och Kamran Namdar (samtalsledare, Har undervisat och forskat kring frågor om globalisering, samhällsförvandling och mänskliga rättigheter i vardagen. Kamran är medlem i bahá'í-samfundet som har varit förföljt i Iran under hela sin historia.)

www.elektrabio.se – 021 12 30 60

ONSDAG 29 JANUARI

Teaterbistron, Västmanlands Teater kl. 12.00–13.00

Soppteater med kammarmusik

Pris: 220 kr / Teater, soppa, bröd och kaffe.
Soppan serveras från kl 11.30.

På programmet står tre kammarmusikaliska verk som på olika vis har koppling till Förintelsen. Två stråkkvartetter skrivna av Pavel Haas och Hans Krása som båda levde internerade i Theresienstadts koncentrationsläger fram till 1944, samt ett nyskrivet verk för stråkkvartett och sång av Benjamin Staern, som får sitt urupförande i januari 2025. Texten till verket bygger på ett brev skrivet av Ilse Weber som även hon satt internerad i samma läger fram till 1944. Brevet skrev hon till sin son som befann sig i trygghet i Sverige.

Medverkande: Sofia Berg Böhm, sång/Elin Emtell Rubinsztein och Alva Press, violin/Anna Rubinsztein, viola/Kristina Winiarski, cello

Ev specialkost pga allergier förbokas senast 24 timmar innan föreställningen på teaterbistron@vastmanlandsteater.se

Boka biljetter på: vastmanlandsteater.se/forestillinger/soppteater
Slottsgatan 11 i Västerås

Hynek Pallas.
Foto: Karl Gabor

Länsmuseet, Karlsgatan 2, hörsalen
kl. 18.00–19.00

Föreläsning: Har historien förvanskats Förintelsen? med Hynek Pallas

En personligt hållen föreläsning om Förintelsen – som förklarar varför vi automatiskt tror att vi kan och förstår den, men varför det inte är så. Hur historien har förvanskats Förintelsen, dess bakgrund och offer, samt varför och hur det spelar roll idag.

Föreläsare är Hynek Pallas som är filmvetare, filmkritiker och kulturjournalist. I år tilldelades han Judisk Krönikas pris till Jackie Jakobowskis minne för sin skarpa och orädda blick på svensk kulturdebatt.

Fri entré men begränsat antal platser. Anmälan krävs. Mejla ditt namn och telefonnummer till anmalan.karlsgatan2@regionvastmanland.se Skriv 29/1 i ämnesraden.

Arrangörer: Västmanlands läns museum i samarbete med Judiska föreningen i Västerås och Länsstyrelsen Västmanland

Huvudbiblioteket, hörsalen kl. 18.00–19.00

Föreläsning: Min mamma Agi överlevde Förintelsen

Madeleine, dotter till Agi, berättar sin mammas historia. Hon användes som slavarbetare i fyra olika koncentrationsläger. Hon överlevde med nöd och näppe och kom till Sverige med Röda Korsets vita bussar.

Arrangör: Vänskapsförbundet Sverige-Israel
Mälardalen

Agi något år efter att hon kommit till Sverige med Röda korsets vita bussar.

TORS DAG 30 JANUARI

Vallonens mötesplats, Skultuna kl. 14.00–16.00

Kulturcafé: Anachnu

Pris: 60 kr

Sedan ett antal år har musikgruppen Anachnu deltagit i minneshållande av Förintelsen genom att ge konserter i Västerås och Skultuna under Förintelsens minnesvecka.

”Anachnu” betyder ”vi” på hebreiska. Gruppen framför judisk och israelisk musik som ofta sjöngs och spelades i ghetton under andra världskriget. Vi sjunger på hebreiska, yiddish, engelska och svenska. Gruppen består av Stefan Werme (fiol och gitarr), Arne Berqvist (basgitarr), Anette Liljedahl (tvärflöjt och dans), Pauline Stureson (sång), Jozef Stern (dragspel). Gästartist: Ann-Marie Hindersson.

Ingen föränmälan.

Vallonvägen 15–17

Huvudbiblioteket, hörsalen kl. 13.00–15.00

Föreläsning: Ökända Förintelse med Fred Taikon

Den 25 maj 1942 genomförde den rumänska polisen en särskild folkräkning om de så kallade ”zigenarproblemet” i hela landet. 11 441 kringresande romer deporterades med början den 1 juni 1942. Utvisningen av de stillasittande romer som hade bosatt sig permanent följde i september 1942: 13 176 bosatta romer från hela landet deporterades till Transnistrien i nio specialtåg.

Elektra Bio, Culturen kl. 18.00

Film och samtal: One Life (från 11 år)

Pris: 50 kr inkl. fika

Den sanna historien om en ung brittisk idealist, Nicholas Winton, som räddade mer än 600 judiska barn precis innan andra världskrigets utbrott. Fyrtio år senare återförenas han med de överlevande. En brittisk Schindlers List.

Gäster: Gunilla Albért (RFSL), Qla Zetterberg (TGVS), Torbjörn Messing (Länsstyrelsen), Jörgen Tempelman (Svenska Kyrkan och TGVS), Kamran Namdar (samtalsledare, har undervisat och forskat kring frågor om globalisering, samhällsförvandling och mänskliga rättigheter i vardagen. Kamran är medlem i bahá'í-samfundet som har varit förföljt i Iran under hela sin historia.)

www.elektrabio.se – 021 12 30 60

Café Elektra, Culturen kl. 17.15–17.45

Trio Shalom spelar musik i caféet

Trion sjunger och spelar judisk och israelisk musik. Trio Shalom består av Anna Klanger (sång), Boris Klanger (sång), Jozef Stern – dragspel.

FREDAG 31/1

Huvudbiblioteket, hörsalen kl. 16.30–18.00

**Föreläsning: Förintelsens minne
– en personlig resa och ett
livsengagemang**

Lizzie Oved Scheja är grundare och föreståndare för Judisk kultur i Sverige, chef för projektet Talande minnen – Förintelsens sista vittnen och en drivande kraft bakom inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen. 2021 mottog hon Tjugosjunde januari-priset på uppdrag av Föreningen Förintelsens Överlevande i Sverige (FFÖ). År 2023 fick hon Hans Majestät Konungens Medalj för sina ”betydande insatser för judiskt liv i Sverige”.

Musikgruppen Anachnu spelar judisk/israelisk musik innan föreläsningen, från kl 16.30

Arrangör: Vänskapsförbundet Sverige-Israel
Mälardalen

PROGRAM FÖR SKOLOR

TORSDAG 23 JANUARI

Box 1, Culturen kl. 08.30–09.30 och 10.00–11.00

Föreläsning: Daniel berättar om sin mormor, Basia Gerson, och hennes öde under kriget och förintelsen (åk 9)

Kostnadsfritt genom Kulturgarantin. Bokas genom kultursamordnare Rose-Marie Fasth, rose-marie.fasth@vasteras.se.

”Berättelsen om mormor är väldigt speciell då hon överlevde nästan 3,5 år i Auschwitz där den genomsnittliga överlevnadstiden annars var en dryg vecka. Jag vidrör några kunskapssegment om förintelsen och andra världskriget i korthet, men fokus på föreläsningar med Zikaron är att återberätta det öde som var och en av de olika föreläsarnas mor/farföräldrar mötte.”

Daniel Feinbaum har föreläst med Zikaron sedan 2016.

MÅNDAG 27 JANUARI

Elektra Bio, Culturen kl. 09.30

Filmvisning: Var är Anne Frank (åk 6–9)

Kitty, den påhittade vän som Anne talar till i sin dagbok, kommer till liv i museet som en gång var familjen Franks gömställe. Genom dagboken återuppväcks Kittys minnen, för om Kitty lever måste det betyda att Anne också lever. Kitty ger sig ut på ett sökande som kommer att ta henne från dagens Amsterdam och tillbaka till det krigshärjade Europa för att hitta sin gamla vän.

TISDAG 28 JANUARI

Elektra Bio, Culturen kl. 09.30

Filmvisning: Var är Anne Frank (åk 6–9)

Läs mer i vänsterspalten.

ONSDAG 29 JANUARI

Elektra Bio, Culturen kl. 09.30

Filmvisning: Flykten över gränsen (åk 4–9)

Det är december 1942 och fyra barn är på flykt från tyska soldater. Målet är att komma till Sverige, med livet som insats. Lyckligtvis möter de hjälpsamma personer på vägen.

Filmvisningarna är gratis inom Kulturgarantin och bokas från vårterminen genom Kulturbokningen. Frågor besvaras av rose-marie.fasth@vasteras.se.

Arrangörer: Elektra Bio, here4U, Judiska föreningen, Länsstyrelsen Västmanland, Stadsbiblioteket, Svenska kyrkan Västerås, Vallonen, Skultuna, Vänskapsförbundet Sverige-Israel Mälardalen, Västerås stad, Västmanlands läns museum, Västmanlands Teater, RFSL Västmanland, ABF Västerås
